

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 23 januari 2023

Saken

Omställningsstudiestöd, den
studerandes framtida ställning på
arbetsmarknaden

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 47 § andra stycket i lagen om omställningsstudiestöd inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om omställningsstudiestöd för studier på Magisterprogram Comparative International Education vid ett universitet under tiden den 11 januari 2023 – den 12 januari 2024.

CSN skickade, den 21 december 2022, en kommunikering till NN gällande ansökan om omställningsstudiestöd. Av kommunikeringen framgår bland annat följande. NNs omställningsorganisation har lämnat uppgifter om att de inte anser att utbildningen hon ska läsa till stärker ställningen på arbetsmarknaden med hänsyn till arbetsmarknadens behov. CSN:s bedömning är därför att utbildningen inte ger rätt till omställningsstudiestöd. NN har möjlighet att inkomma med synpunkter innan CSN fattar beslut.

NN inkom med en personlig skrivelse i vilken hon redogjorde för sin situation samt anförde bland annat följande. Efter kontakt med en person vid omställningsfonden bekräftas att hon uppfyller ett av de två krav som presenteras. Hon har fått bekräftat att hon stärker sin profession. Omställningsfonden tolkar svaren i ett frågeformulär som att hon endast tänker söka arbete inom en smal bit av hennes framtida yrke och blir då inte konkurrenskraftig. Målet är att få en starkare konkurrenskraft på arbetsmarknaden inom alla de framtidsmöjligheter som hon får inom sin förbättrade profession. Med denna utbildning kan hon söka arbeten som lärare inom grundskolan, gymnasiet, inom utbildningsförvaltningen, biträdande rektor och så

vidare. Utbildningen ger också goda möjligheter till att söka internationella tjänster. I samband med skrivelsen bifogade NN en kopia på en mejlkonversation mellan henne och omställningsfonden av vilken det bland annat framgår att omställningsfonden bedömt att den utbildningen NN sökt inte uppfyller de kriterier som behövs.

CSN avslog ansökan med följande motivering. CSN har tagit del av de handlingar som NN inkommit med. CSN gör bedömningen att NN inte kan få omställningsstudiestöd eftersom utbildningen inte anses stärka hennes framtida ställning på arbetsmarknaden utifrån arbetsmarknadens behov.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Hon anser att utbildningen både breddar och fördjupar hennes kompetens och därmed stärker ställningen på arbetsmarknaden. Utöver breddning och fördjupning behöver hon en omställning av arbetslivet mot bakgrund av personliga omständigheter. Genom att ställa om inom samma kunskapsområde kan hon använda sina kunskaper på nytt. Hon ser ingen annan räddning än att avbryta sin 20-åriga bana som klasslärare för att söka nya vägar. En återgång till hennes förra arbete skulle innebära en långtidssjukskrivning. I samband med överklagandet bifogade NN ett läkarintyg.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet. CSN bifogade även ett yttrande och anförde i huvudsak följande. CSN bedömer att utbildningen inte anses stärka NNs framtida ställning på arbetsmarknaden utifrån arbetsmarknadens behov enligt 15 § lagen om omställningsstudiestöd. Inga nya uppgifter har framkommit i ärendet som gör att bedömningen kan ändras och ingen ny bedömningen från omställningsorganisationen finns.

CSN inkom, genom dess rättsavdelning med ett tilläggsyttrande. Av tilläggsyttrandet framgår att CSN anser att överklagandet bör avslås. Vidare framgår bland annat följande. CSN anser inte att NN har gjort sannolikt att det yttrande som omställningsfonden har lämnat är felaktigt. CSN anser därmed att fondens yttrande bör läggas till grund för bedömningen av om den sökta utbildningen kan anses stärka NNs framtida ställning på arbetsmarknaden, med beaktande av arbetsmarknadens behov. CSN anser slutligen inte att NN, trots omställningsfondens yttrande, har gjort sannolikt att det finns särskilda skäl att vid bedömningen bortse från arbetsmarknadens behov.

NN har fått möjlighet att inkomma med synpunkter på CSN:s yttrande och inkom med en personlig skrivelse i vilken hon redogjorde för sin situation samt anförde bland annat följande. Hon anser att hon bör bli beviljad omställningsstudie-stöd. Hon anser att omställningsorganisationen har fel när de menar att utbildningen inte skulle öka hennes anställningsbarhet. Hennes alternativ är just nu begränsade då en långtidssjukskrivning är hennes enda alternativ. Omställningsstudiestödet är en möjlighet för henne att fortsätta finnas till arbetsmarknadens förfogande.

Författningsbestämmelser

Av 15 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd följer bland annat följande. Omställningsstudiestöd får lämnas för en utbildning som kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Om det finns särskilda skäl, får omställningsstudiestöd lämnas även utan beaktande av arbetsmarknadens behov.

Omställningsstudiestöd får inte lämnas för en utbildning som

1. enbart syftar till att möta kompetensbehoven hos en specifik arbetsgivare,
2. den studerandes arbetsgivare skäligen borde tillhandahålla för att den studerande ska klara av att utföra sina ordinarie arbetsuppgifter, eller
3. den studerande redan har genomgått och från vilken han eller hon redan har ett slutbetyg, examensbevis eller annat utbildningsbevis.

Till en studerande som har en examen på forskarnivå får omställningsstudiestöd lämnas för en utbildning som tillsammans med den studerandes forskarkompetens förser arbetsmarknaden med kompetens på ett arbetsområde där det finns ett behov av arbetskraft eller om det finns särskilda skäl.

Prövningen enligt första-tredje styckena ska göras första gången en studerande ansöker om omställningsstudiestöd för en och samma utbildning.

Av 32 § samma lag framgår följande. Om en studerande är anknuten till en omställningsorganisation ska Centrala studiestödsnämnden ge den organisationen tillfälle att yttra sig angående om och hur en utbildning kommer att stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov enligt 15 §. Omställningsorganisationen behöver dock inte ges tillfälle att yttra sig om

1. den redan har lämnat ett yttrande,
2. den har meddelat nämnden att den har avstått från att yttra sig,
3. ansökan avser omställningsstudiestöd före det kalenderår den studerande fyller 27 år eller efter det kalenderår han eller hon fyller 62 år, eller
4. ansökan avser omställningsstudiestöd för samma utbildning som den studerande redan har fått omställningsstudiestöd för.

Av 33 § samma lag framgår att vid prövning av en ansökan om omställningsstudiestöd ska Centrala studiestödsnämnden lägga särskild vikt vid ett sådant yttrande som avses i 32 §.

Överklagandenämndens bedömning

Frågan i ärendet är om en utbildning vid ett magisterprogram stärker NNs framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov eller om det annars finns särskilda skäl för att bortse från arbetsmarknadens behov.

Av förarbetena till lagen om omställningsstudiestöd (prop. 2021/22:176 s. 202-204) framgår bland annat följande.

”Regeringen anser att vilken utbildning som kan antas stärka en enskilds framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov bör bedömas utifrån varje persons situation och förutsättningar, dvs. utifrån

personens tidigare utbildning, kunskaper och erfarenheter från arbetslivet. Utbildningen kan antingen syfta till att stärka personens ställning inom det arbetsområde som han eller hon redan arbetar eller har arbetat, eller syfta till att personen ska stärka sin kompetens på andra arbetsområden för att kunna söka nya arbeten.”

”Eftersom bedömningen av om en utbildning stärker den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden ska ske med beaktande av arbetsmarknadens behov, bör särskild hänsyn tas till om utbildningen verkligen kan antas öka den enskildes möjligheter utifrån förhållandena på arbetsmarknaden. Det kan handla om den regionala nivån, den nationella nivån eller en kombination av de båda beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Som framgår ovan får det en särskild betydelse i de fall utbildningen syftar till att personen ska stärka sin kompetens på andra arbetsområden än det som han eller hon redan arbetar eller har arbetat inom. I de fallen bör det beaktas om det är rimligt att utbildningen kan öka möjligheten att söka och faktiskt etablera sig inom ett nytt arbetsområde efter genomgången utbildning, om det inte finns särskilda skäl.”

”För den som inte redan är etablerad inom eller som saknar en grundutbildning inom ett sådant arbetsområde där det redan råder hård konkurrens eller överetablering kan det i vanliga fall inte antas att en utbildning till ett yrke inom området leder till en etablering. I sådana fall bör det inte vara möjligt att få omställningsstudiestöd.”

Om den sökande är ansluten till en omställningsorganisation ska CSN enligt gällande författningar bereda denna tillfälle att yttra sig i denna fråga och särskild vikt ska också läggas vid detta yttrande. I detta fall har omställningsorganisationen yttrat sig på så sätt att den sökta utbildningen inte bedöms stärka NNs framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Det har inte presenterats några underlag eller liknande som motsäger omställningsorganisationens yttrande. Redan mot denna bakgrund kan den aktuella utbildningen inte bedömas stärka NNs framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Det har inte framkommit särskilda skäl för att ändå lämna omställningsstudiestöd utan att beakta arbetsmarknadens behov.

Robert Dalman

Christine Iversen

Beslutet har fattats av: Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna Olof Edling, Staffan Ingmanson, Gunilla Lavås, Jessica Levin och Helena Söderberg

Föredragande: Christine Iversen

Kopia till:

CSN och CSN:s Rättsavdelning

Utbildningsdepartementet